

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра економіки, маркетингу та міжнародних економічних відносин
(№ 605)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант ОПП

 І. О. ДАВИДОВА

« 31 » 08 2021 р.

СИЛАБУС

ОБОВ'ЯЗКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ КОМПОНЕНТИ

Переддипломна практика

Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність: 051 «Економіка»

Освітня програма «Економіка підприємства»

Форма навчання

\

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Силабус введено в дію з 01.09 2021 року

Харків – 2021

СИЛАБУС
(КОМПОНЕНТА ПРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ)

« Економіка підприємства »
(назва дисципліни)

для здобувачів за спеціальністю 051 «Економіка підприємства»
освітньою програмою «Економіка підприємства»

« 12 » липня _____ 2021 р., – 30 с.

Розробник: Федоренко М.М. к.т.н., доцент
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Керівник групи розробки і супроводу:

Давидова І. О. д.е.н., професор
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання) (підпис)

Силабус розглянуто на засіданні кафедри «економіки, маркетингу та міжнародних економічних відносин (№ 605)»
(назва кафедри)

Протокол № 2 від « 31 » серпня _____ 2021 р.

Завідувач кафедри д.е.н., професор І.О. Давидова
(науковий ступінь та вчене звання) (підпис) (ініціали та прізвище)

Загальна інформація про викладача

Федоренко Микола Михайлович,

к.т.н., доцент.

З 2002 з року викладає у університеті наступні дисциплін:

- менеджмент;
- операційний менеджмент;
- менеджмент підприємницької діяльності;
- поведінка споживача;
- логістика;
- логістичний менеджмент;
- маркетинг.

Напрями наукових досліджень:

«Проблеми підготовки професійних кадрів з логістики в умовах глобального конкурентного середовища»

Дисципліна «Економіка підприємств» спрямована на формування у здобувачів теоретичних знань методології системних досліджень, методів дослідження та аналізу складних об'єктів та процесів, розуміти їх складність, їх різноманіття, багатофункціональність для розв'язання прикладних завдань в галузі професійної діяльності та вироблення практичних навичок. Це дозволить сформуванню у здобувачів вищої освіти здатність формувати наукові методи пізнання при розробці різних проектів або стратегічних планів розвитку фірми.

Пререквізити. Вивчення дисципліни передбачає попереднє засвоєння математики для економістів, дисциплін «Фінанси», «Планування і контроль на підприємстві», «Інтегровані матеріальні потоки», «Управління ризиками в логістиці», «Логістичне обслуговування». «Економіко-математичні методи та моделі (економетрика)», «Економіка підприємства», «Маркетинг», «Менеджмент».

Постреквізити. Матеріали навчальної преддипломної мають застосуватися при написанні дипломної роботи.

СТРУКТУРА ПРАКТИКИ

1.Опис преддипломної практики (освітньо-кваліфікаційний рівень – магістр)

Предмет переддипломної практики

Предметом переддипломної практики з «Економіка підприємства» є методи і способи раціонального поєднання та ефективного використання всіх елементів виробничого процесу на рівні підприємства.

Мета переддипломної практики

Метою проходження переддипломної практики з «Економіка підприємства» є формування базових знань основ механізму функціонування підприємства в сучасних вітчизняних умовах та набуття студентами практичних навичок щодо їх застосування у майбутній професії.

Основні завдання

Завдання переддипломної практики з економіка підприємства полягає у:

- здобутті ґрунтовних знань з основних розділів прикладної економіки;
- набутті вмінь, спрямованих на отримання заздалегідь окреслених результатів господарювання шляхом ефективного використання трудових, матеріальних, нематеріальних, фінансових та інвестиційних ресурсів підприємства;

- застосуванні практичних навичок у прийнятті науково-обґрунтованих управлінських рішень в умовах ринкової економіки;

- забезпеченні розширеного самовідтворення на основі інвестиційно-інноваційної моделі розвитку;

- розкриті і засвоєнні механізму планування, організації і ефективно господарювання на рівні підприємства.

Опис преддипломної практики

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна (дистанційна) форма навчання
Кількість кредитів - 3	нормативна	
Кількість годин - 90		
Семестр викладання дисципліни	10	-
Вид контролю:	залік	

Розподіл часу:		
самостійна робота студентів (годин)	90	-

Очікувані результати практики

В результаті проходження практики студенти повинні:

Знати:

- організаційну структуру й структуру управління автотранспортного підприємства;
- документообіг підприємства чи установи;
- принципи організації виробничого процесу;
- принципи та методи управління, що застосовуються;
- техніко-експлуатаційні показники АТП;
- склад основних та оборотних фондів підприємства;
- системи оплати праці на підприємстві;
- структуру собівартості продукції;
- систему забезпечення якості продукції;
- систему стратегічного та оперативного планування;
- цінову політику підприємства;
- комплекс маркетингових комунікацій підприємства.

Вміти:

- відбирати, систематизувати й обробляти інформацію відповідно до мети дослідження;
- проводити аналіз діяльності підприємства;
- досліджувати процеси роботи підприємств при виконанні виробничого навантаження
- збирати вихідну інформацію, проводити обстеження по потребі підприємств та проводити обробку результатів;
- обґрунтовувати наукові висновки та конкретні пропозиції щодо вдосконалення управління реальним досліджуваним об'єктом;
- використовуючи дані наукових досліджень, розробляти методики та методичні рекомендації щодо впровадження результатів наукових досліджень;
- планувати організаційні зміни з урахуванням розроблених стратегій організаційного розвитку, у тому числі з використанням інструментарію реінжинірингу бізнес-процесів, реструктуризації та реорганізації;
- формувати пропозиції щодо поліпшення діяльності підприємства.

Одержати навички: самостійного вирішення управлінських, організаційних, виробничих та економічних завдань.

2. Організація проведення переддипломної практики

У якості баз практики використовуються провідні підприємства об'єднання, або підприємства різних акціонерних товариств чи їх відділів.

База практики вибирається згідно з тематикою НДРС та наявністю тристороннього договору на підготовку фахівця та мають відповідати таким вимогам, як:

- мати високій рівень організації та культури праці;
- забезпечувати можливість проходження практики студентів у повній мірі;
- мати науково-практичні зв'язки з університетом;
- забезпечувати можливість послідовного проведення практик за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавр та магістр при дотриманні умов перейнятності робочих програм.

Направлення на практику здійснюється на засаді наказу по університету. Про зміст наказу на практику, загальні вимоги до проходження практики і основні правила охорони праці студентів інформує завідуючий кафедрою на виробничих зборах.

Перед від'їздом на об'єкт практики студент одержує в університеті роз'яснення про тривалість, мету, задачі і зміст практики, а також направлення на практику та щоденник проходження практики (додаток А). За рішенням керівника індивідуальне завдання на практику може включати в себе питання за індивідуальною темою НДРС.

Студент, що прибув на об'єкт практики, може бути зарахований на одну з оплачуваних посад відділів і служб підприємства. Однак, це не визволяє його від виконання індивідуального завдання по практиці.

За відсутності штатних посад студента зараховують дублером, і він проходить практику відповідно до затвердженого графіку.

Оформлення студента на об'єкт практики проводиться на підставі наказу, в якому подається керівник практики від виробництва.

На період підготовки і проведення всіх видів практик студентам призначаються два керівника: керівник практики від університету (викладачі кафедри 605) і керівник практики від підприємства (головні спеціалісти, керівники відділів підприємства).

Керівники практики від університету повинні:

1. При підготовці до практики:

- отримати у відповідального за організацію виробничих практик по кафедрі робочі програми практик для студентів і направлення на підприємства;

- скласти календарний графік проходження практики і погодити його на підприємстві;

- розробити для кожного студента індивідуальне завдання на практику;
- зустрітися зі студентами і провести організаційне зібрання.

2. На організаційному зібранні:

- інформувати студентів про терміни і розподіл студентів по місцям практик, про календарний графік проходження практики;

- ознайомити студентів з програмою практики, при цьому зупинитися на головних питаннях і особливостях проходження практики на конкретних підприємствах;

- повідомити рішення завідуючого кафедрою про призначення старших груп студентів на підприємствах і нагадати їхні обов'язки;

- повідомити студентам про перелік документів, що необхідно мати з собою (паспорт, студентський квиток, що працювали раніше - трудову книжку);

- встановити час і місце збору групи студентів біля підприємства і те як туди добратися, прізвища і телефони службових осіб, що займаються організацією практики на підприємстві;

- видати студентам робочі програми практики, направлення на практику, щоденники проходження практики, індивідуальні завдання, інформувати їх про особливості виконання індивідуальних завдань;

- довести до відома студентів вимоги до звіту про практику і критерії оцінки проходження практики та виконання встановлених завдань.

3. Протягом проходження практики:

- в перший день практики зустріти студентів і виявити їм допомогу в отриманні пропусків (за наявності пропускового режиму);

- забезпечити зустріч і знайомство студентів з керівниками практики від підприємства;

- розмістити студентів по робочим місцям;

- остаточно погодити з керівниками практики від підприємства календарні графіки і зміст всіх індивідуальних завдань студентів;

- активно сприяти виконанню студентами індивідуальних завдань;

- регулярно зустрічатися зі студентами і керівниками практики від підприємства;

- вивчати останні досягнення підприємства, проблеми і особливості діяльності підприємства з метою використання в навчальному процесі і науковій роботі.

4. В момент завершення практики:

- перевірити виконання студентами індивідуальних завдань;

- перевірити здачу студентами пропусків, технічної документації, літератури підприємства;
- взяти участь у комісії по прийому заліків по виробничій практиці;
- передати завідуючому кафедрою свої пропозиції з вдосконалення організації виробничої практики на конкретному підприємстві і в цілому по кафедрі.

До початку виробничої практики студенти чітко повинні знати:

- на якому підприємстві вони проходять практику;
- терміни практики;
- календарний графік проходження практики;
- індивідуальні завдання і особливості їхнього виконання;
- прізвище, ім'я, по-батькові керівника практики від університету, його службовий і домашній телефони;
- місце і час зустрічі з керівником в перший день практики.

По прибутті на підприємство студенти повинні отримати перепустки і пройти інструктаж із техніки безпеки і охорони праці (вступний і на робочому місці) з оформленням необхідної документації. Відповідальність за безпосереднє виконання правил безпеки праці несе керівник практики від виробництва і практикант.

В період проходження практики студенти підкоряються правилам внутрішнього розпорядку підприємства. При роботі студентів на оплачувальних окладах на них розповсюджується загальне трудове законодавство.

Безпосереднє керівництво студентами в період практики здійснюють керівники практики від підприємства.

В термін всього періоду практики студенти регулярно і самостійно працюють над виконанням отриманих від керівника індивідуальних завдань.

В кінці практики студенти:

- завершують роботу над індивідуальними завданнями;
- здають документацію, літературу і інше майно підприємства, отримане в тимчасове користування;
- оформлюють обхідний лист і разом з перепусткою, здають його в відділ кадрів підприємства, оформлюють щоденник практики, необхідний звіт.

Керівники практики від підприємства повинні:

- ознайомитися з робочою програмою виробничої практики;
- зустріти студентів в перший день практики;
- забезпечити проходження всіма студентами інструктажу із техніки безпеки і охорони праці;

- уточнити з керівниками практики від університету календарний графік проходження практики і індивідуальні завдання всіх студентів;
- ознайомити студентів з правилами внутрішнього розпорядку і особливостями роботи на конкретному робочому місці;
- регулярно здійснювати контроль табельного обліку студентів;
- організувати ознайомлення студентів з підприємством і проведення зустріч студентів з керівництвом підприємства в вигляді читання оглядових лекцій про підприємство;
- ініціативно і регулярно сприяти виконанню студентами індивідуальних завдань по практиці;
- забезпечити виконання календарного графіка проходження практики;
- здійснювати постійний контроль за виробничою роботою студентів, допомагати їм правильно виконувати усі завдання на робочому місці;
- знайомити студентів з передовими методами праці і консультувати їх з виробничих питань;
- слідкувати за дотриманням виробничої дисципліни і повідомляти в університет про всі випадки порушень;
- контролювати підготовку студентами звітів з практики;
- перевірити матеріали, що є результатом виконання індивідуальних завдань студентів;
- дати керівнику практики від університету оцінку роботи кожного студента за період практики;
- передати завідуючому кафедрою свої пропозиції з вдосконалення організації виробничої практики на підприємстві.

Керівник практики від підприємства не має права без відома керівництва від університету звільняти студентів від роботи на будь-який термін.

При проходженні практики студенти зобов'язані:

- отримати від викладача кафедри-керівника практики необхідні для проходження практики документи і консультацію з питань їх оформлення;
- своєчасно прибути на об'єкт практики;
- в повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики, і вказівки її керівників;
- вивчити і суворо дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії;
- нести відповідальність за виконану роботу і наведені матеріали;
- своєчасно здати залік з практики.
- з усіх питань організації і проходження практики необхідно звертатися в деканат факультету або на кафедру 605.

Орієнтовний календарний план-графік проходження практики

Найменування видів робіт	Кількість днів
<i>I</i>	2
1. Оформлення документів, інструктаж з охорони праці та техніки безпеки. Ознайомлення з об'єктом практики	0,5
2. Вивчення організації:	10
– структура та управління підприємством, види підприємств, їх організаційно-правові форми, зовнішнє середовище господарювання підприємства	2
– планування діяльності підприємства	2
– управління персоналом підприємства продуктивність і оплата праці	2
– організація виробництва і забезпечення якості продукції	2
– управління фінансами, капітал підприємства, інвестиції, фінансово-економічні результати діяльності підприємства	2
3. Проведення експериментальних досліджень за темою НДРС, інноваційна діяльність, Розвиток підприємства: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація	2
4. Оформлення звіту і інших документів з практики	1,5
Всього	14

3.Зміст навчальної програми для практики

Вступ

Проведення виробничої практики є обов'язковим при підготовці фахівця спеціальності «Економіка підприємства» за освітньо-кваліфікаційним рівнем – «Магістр». Преддипломна практика студентів є важливим етапом процесу підготовки фахівців у вищій школі, що вимагає раціонального поєднання теоретичних знань з умінням вирішувати практичні питання. Зміст навчальної програми може варіюватися в залежності від типу бази практики.

Тема 1.

Характеристика об'єкта практики

Особливості управління як системи. Правова форма організації підприємства, засновники, склад підрозділів, види діяльності, фінансова основа, організаційна структура управління. Стисла характеристика роботи підприємства за останні п'ять років, перспективи економічного і соціального розвитку. Характеристика послуг.

Класифікація підприємств та її практичне значення. Державні та комунальні унітарні підприємства. Підприємства колективної власності. Приватні підприємства. Підприємства з іноземними інвестиціями.

Господарські товариства та їх характеристика.

Інтеграційні форми підприємств та організацій. Форми добровільного й інституційного об'єднання підприємств і організацій (асоціації, консорціуми, концерни, корпорації, фінансово-промислові групи, холдинги тощо). Мета їх створення, особливості та ефективність діяльності.

Поняття зовнішнього середовища підприємства. Класифікація зовнішнього середовища на макро- та мікросередовище. Зовнішнє середовище непрямого впливу та його діагностика. Політичні, правові, економічні, соціокультурні, технологічні фактори та їх аналіз. Вплив факторів на становище та діяльність підприємства, на його стратегію. Вплив зовнішніх чинників на результативність виробництва. Зовнішнє середовище безпосереднього впливу. Вплив на зовнішнє середовище. Протидія змінам у зовнішньому середовищі.

Тема 2.

Планування діяльності підприємства

Планування як функція управління. Специфічні принципи планування. Система планів підприємства. Методи планування діяльності та розвитку підприємства.

Стратегічне планування на підприємстві: сутність, основні етапи, методи вибору стратегії підприємства. Різновиди стратегій: виживання, стабілізації, зростання. Сучасні проблеми розвитку системи стратегічного планування. Тактичне й оперативне планування діяльності підприємства.

Відмінність тактичного планування від стратегічного. Зміст і можливі розділи тактичних (середньо- і короткострокових) планів підприємства. Основні показники тактичних планів, їх класифікація і призначення.

Сутність і системи оперативного планування діяльності виробничих підрозділів підприємства. Проблеми вдосконалення системи планування за умов ринкової системи господарювання.

Бізнес-планування: сутність і призначення. Стадії формування, логіка розробки й поліваріантність структури бізнес-плану. Типовий зміст і методика розробки окремих розділів бізнес-плану.

Визначення ринкових потреб на продукцію підприємства. Продукція підприємства її класифікація й вимірники обсягу. Номенклатура й асортимент продукції (послуг). Валова, товарна, чиста й реалізована продукція. Життєвий цикл продукції та виробництва.

Тема 3

Управління персоналом підприємства продуктивність і оплата праці

Поняття персоналу в контексті економічних понять трудових ресурсів, кадрів, трудового потенціалу та ін. Категорії персоналу підприємства (керівники, спеціалісти, службовці, робітники). Поділ персоналу за професіями і кваліфікацією. Відокремлення й характеристика робітників за рівнем кваліфікації. Особливості структури персоналу різних підприємств та організації різних типів, розмірів і форм власності. Тенденції динаміки структури персоналу в окремих сферах діяльності.

Чинники, що потребують урахування у процесі розрахунків необхідної чисельності персоналу підприємства. Визначення чисельності працівників управління, спеціалістів і службовців для підприємств різних розмірів, сфер діяльності та форм власності. Розрахунки чисельності окремих категорій робітників виробничих підприємств. Обґрунтування раціональної структури персоналу підприємств різних типів та інфраструктурних організацій.

Поняття й основні елементи системи управління персоналом підприємств (організацій), інших суб'єктів господарювання. Сучасні вимоги держави й фірми до ділових якостей різних категорій персоналу. Адаптована до ринкових умов господарювання система формування та набору різних категорій персоналу. Методи оцінки й добору працівників для підприємств чи інших суб'єктів господарювання. Форми й ефективність підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації персоналу (кадрів).

Особливості систем управління у фірмах економічно розвинутих зарубіжних країн. Досвід формування та забезпечення ефективного використання кадрового потенціалу фірми. Участь держави в підготовці висококваліфікованих спеціалістів і керівників. Конкурсно-контрактна система наймання працівників фірми. Службова ротація кадрів. Сучасна система підвищення кваліфікації кадрів і забезпечення умов для високопродуктивної праці.

Продуктивність праці як економічна категорія. Методичні підходи до розрахунку продуктивності праці на виробничих підприємствах. Чинники зростання продуктивності праці. Динаміка продуктивності праці на підприємствах різних галузей. Наявні резерви зростання продуктивності праці

та заходи для їх використання в сучасних умовах господарювання. Розрахунки можливого зростання продуктивності праці за рахунок дії окремих і певної сукупності чинників.

Тема 4

Організація виробництва і забезпечення якості продукції

Операційна діяльність підприємства. Організація операційної діяльності. Організація як функція управління. Організація виробничого процесу, організація праці.

Поняття й основні елементи виробничого процесу. Поділ виробничих процесів за призначенням, перебігом у часі та ступенем механізації, (автоматизації). Принципи організації виробничого процесу. Виробничий цикл і його тривалість.

Окремі типи виробництва (одиничне, серійне й масове), сутнісна характеристика кожного з них. Характеристика робочих місць за техніко-технологічними ознаками в різних організаційних типах виробництва. Призначення й характеристика дослідно-експериментального виробництва. Порівняльна характеристика організаційних типів виробництва за ступенем їх ефективності.

Методи організації виробництва. Організація непотокового виробництва: його ознаки й сфери застосування. Модифікації непотокового виробництва, їх особливості та ефективність застосування. Загальна характеристика потокового виробництва (ознаки, умови застосування, класифікація поточкових ліній). Особливості організації та основні параметри функціонування поточкових ліній. Сутність і соціально-економічне значення застосування різних форм організації виробництва. Концентрація й розукрупнення виробництва. Малі підприємства в системі господарювання країн з розвинутою ринковою економікою. Спеціалізація, кооперування й конверсія виробничих підприємств, їх об'єктивна необхідність, сутність, показники рівня розвитку та ефективність розвитку. Об'єктивна необхідність, сутність і тенденції розвитку диверсифікації виробництва.

Якість продукції (послуг) як основа конкурентоспроможності продукції підприємства. Показники й методи оцінки якості продукції (послуг). Стандартизація продукції, її складові елементи і принципи здійснення. Наявні в Україні стандарти й технічні умови, сфери їх застосування.

Сертифікація продукції, її економічне значення. Обов'язкова й добровільна сертифікація виробів. Міжнародні системи сертифікації.

Національні системи якості. Формування систем якості на підприємствах. Економічна й соціальна ефективність стандартизації та сертифікації продукції.

Державний нагляд за дотриманням вимог стандартів, здійснюваний територіальними органами Держстандарту України - центрами стандартизації, метрології та сертифікації. Об'єкти державного нагляду. Матеріальна відповідальність товаровиробників за порушення вимог стандартів.

Внутрішньовиробничий технічний контроль якості. Об'єкти та основні види технічного контролю якості на підприємствах.

Вплив підвищення якості виробів на результативність та імідж підприємства. Технічні, організаційні та соціальні заходи для підвищення якості й конкурентоспроможності продукції (послуг) вітчизняних товаровиробників.

Тема 5

Управління фінансами, капітал підприємства, інвестиції, фінансово-економічні результати діяльності підприємства

Суть, важливість і методичні підходи до оцінки загального фінансово-економічного стану підприємства. Оцінка фінансово-економічного стану підприємства: мета, задачі та джерела інформації. Прибутковість і дохідність: їх сутність та різниця між ними. Види прибутку підприємства, механізм формування, джерела формування. Типова схема використання прибутку підприємства. Рівень прибутковості підприємств різних галузей економіки в Україні.

Рентабельність як відносний показник ефективності діяльності підприємства. Загальна характеристика рентабельності застосовуваних ресурсів, методика її обчислення. Рентабельність певного обсягу продукції та окремих виробів. Динаміка і способи підвищення рентабельності на підприємствах різних галузей економіки України.

Капітал підприємства. Матеріальні активи як сукупність виробничих фондів та іншого майна підприємства. Поділ виробничих фондів на основні й оборотні, їх роль у здійсненні процесу виробництва продукції або надання послуг. Вартісна оцінка майнового комплексу підприємства.

Первісна, відновна, залишкова, ринкова й ліквідаційна вартість основних фондів. Класифікація основних фондів за ознакою функціонального призначення та участі у виробничих процесах. Видова (технологічна) структура основних фондів, фактори й тенденції динаміки на підприємствах. Техніко-економічне старіння знарядь праці та форми запобігання цьому (ремонт, модернізація, заміна).

Амортизація основних фондів. Визначення норми амортизаційних відрахувань. Оцінка доцільності витрат на періодичний ремонт, модернізацію й заміну виробничого устаткування. Розширене відтворення основних фондів їх технічним переозброєнням, реконструкцією, розширенням і новим будівництвом.

Соціально-економічне значення і системи показників ефективності відтворення та використання основних фондів. Напрямки інтенсифікації відтворення та шляхи ліпшого використання основних фондів підприємства за

нормальних умов господарювання. Місце оборотного капіталу в структурі ресурсів підприємства.

Сутнісна характеристика оборотного капіталу. Кругообіг оборотних коштів. Виокремлення оборотних коштів, що обслуговують сфери виробництва й обігу. Нормовані й ненормовані оборотні кошти. Функціональна та елементна структура оборотних коштів, її динаміка на підприємствах різних галузей економіки. Джерела формування оборотних коштів. Нормування оборотних коштів. Методи розрахунку нормативів оборотних коштів (аналітичний, коефіцієнтний, прямого рахунку). Обчислення нормативів оборотних коштів в окремих їхніх елементах (виробничих запасах, незавершеному виробництві, витратах майбутніх періодів, залишках готової продукції).

Визначення сукупного нормативу оборотних коштів підприємства. Основні показники рівня ефективності використання оборотних коштів: коефіцієнти оборотності і завантаження, тривалість одного обороту, рентабельність; методика їх розрахунку.

Шляхи підвищення ефективності використання оборотних коштів (оптимізація запасів ресурсів і незавершеного виробництва; скорочення тривалості виробничого циклу; поліпшення організації матеріально-технічного забезпечення; прискорення реалізації виробленої продукції). Проблеми нестачі оборотних коштів і поновлення їхньої величини до нормативного рівня за умови кризової ситуації на підприємстві.

Інтелектуальний капітал підприємства: сутність, поняття. Нематеріальні ресурси підприємства, їх вплив на конкурентоспроможність його продукції на ринку. Характеристика об'єктів промислової власності (винаходів, промислових зразків, корисних моделей, товарних знаків, знаків обслуговування).

Інформаційні технології та програмні продукти. Інші нематеріальні ресурси («ноу-хау», раціоналізаторські пропозиції, найменування місця походження товару, гудвіл фірми). Нематеріальні активи як юридично оформлені права виключного користування об'єктами промислової та інтелектуальної власності. Їх вартісна оцінка й строки зношування (старіння). Захист інтелектуальної власності.

Сплата ліцензійних платежів за використання об'єктів інтелектуальної власності. Франчайзинг, його види та практика застосування. Система франчайзингових відносин в Україні.

Сутність, характеристика інвестицій як найважливішого фінансового ресурсу для створення, функціонування й розвитку суб'єктів господарювання. Функціонально-елементний склад інвестицій підприємства.

Внутрішні й зовнішні джерела інвестування. Прямі та портфельні іноземні інвестиції. Різновиди і структура реальних (виробничих) інвестицій.

Розрахунки обсягу потрібних виробничих інвестицій з урахуванням економічної ситуації на ринку і підприємстві (істотне зростання або зменшення попиту на продукцію фірми, урівноваження попиту й пропонування). Обґрунтування джерел фінансування та обчислення необхідного обсягу капітальних вкладень відповідно до можливих варіантів економічної ситуації на ринку і підприємстві.

Залучення інвестицій у підприємницьку діяльність. Цінні папери: види, порядок їх випуску й обігу. Державне регулювання й тенденції ринку цінних паперів в Україні.

Характеристика інвестиційного проекту. Форма здійснення й необхідний обсяг інвестицій для практичної реалізації проекту. Проектно-кошторисна документація. Ефективність інвестиційного проекту.

Суть, важливість і методичні підходи до оцінки загального фінансово-економічного стану підприємства. Оцінка фінансово-економічного стану підприємства: мета, задачі та джерела інформації.

Прибутковість і дохідність: їх сутність та різниця між ними. Види прибутку підприємства, механізм формування, джерела формування. Типова схема використання прибутку підприємства. Рівень прибутковості підприємств різних галузей економіки в Україні.

Рентабельність як відносний показник ефективності діяльності підприємства. Загальна характеристика рентабельності застосовуваних ресурсів, методика її обчислення. Рентабельність певного обсягу продукції та окремих виробів. Динаміка і способи підвищення рентабельності на підприємствах різних галузей економіки України.

Тема 6

Проведення експериментальних досліджень за темою НДРС, інноваційна діяльність, Розвиток підприємства: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація

Відповідно до навчального плану студенти V-VI курсу до початку практики повинні виконати теоретичну і методичну частини наукового дослідження (НДРС). На протязі практики студенти повинні продовжити дослідження. Для цього відповідно до завдання дослідження і вказівок наукового керівника необхідно зібрати дані для виконання експериментальної частини наукової роботи. Це можуть бути анкетні соціологічні опитування та інтерв'ю, матеріали вибірок з первинної і звітної документації, хронометраж виконання окремих операцій виробничого процесу і таке інше.

В якості індивідуального завдання виступає завдання з науково-дослідної роботи, яке видається керівником НДРС відповідно до теми досліджень студента та відповідає профілю бази практики. Завдання записується в щоденник практики (Додаток А) або на окремому аркуші. Орієнтовний перелік питань до індивідуального завдання надано в додатку Б.

Поняття, змістова характеристика та окремі види інноваційних процесів (новинок, нововведень). Локальні й глобальні новинки (нововведення). Взаємозв'язок між окремими видами інноваційних процесів. Вплив нововведень на будь-яку господарську (підприємницьку) діяльність.

Сутнісне тлумачення науково-технічного прогресу (НТП). Еволюційні й революційні форми НТП. Загальні й пріоритетні напрямки НТП.

Організаційний прогрес (ОП) як узагальнюючий фактор використання організаційних, економічних, соціальних та юридичних нововведень. Загальносистемний і внутрішньо суб'єктний напрямки ОП. Об'єкти ОП: організація виробництва й праці, окремі елементи економічного механізму господарювання (підприємства), соціальні та правові відносини. Основні тенденції ОП. Автоматизована інформаційна система підприємства поняття та застосування у діяльності господарюючого суб'єкта.

Нововведення. Система нововведень на підприємствах різних галузей. Техніко-технологічні нововведення, управлінські, маркетингові нововведення.

Методика визначення ефективності технічних нововведень. Народногосподарський і внутрішньогосподарський (комерційний) економічний ефект від створення новинок і використання нововведень.

Урахування чинника часу при розрахунках ефективності використання технічних нововведень. Чистий прибуток як визначальний показник економічної ефективності технічних новинок (нововведень). Особливості оцінки ефективності організаційних нововведень.

Стратегічний розвиток підприємств. Форми стратегічного розвитку. Ресурсне забезпечення стратегічного розвитку. Формування стратегічних бізнес-одиниць та управління ними.

Диверсифікація та інтеграція у діяльності підприємств. Формування вертикально та горизонтально інтегрованих бізнес-структур. Холдингові компанії та управління ними.

Спільні підприємства в системі міжнародного бізнесу: мотивація і процедура створення, механізм функціонування. Тенденції та проблеми розвитку спільних підприємств в Україні.

Трансформація та реструктуризація підприємства в сучасних умовах. Реструктуризація, злиття, ліквідація як форми трансформації підприємств. Реструктуризація підприємства (організації) як захід системи виживання й виходу з економічної кризи, припинення спаду виробництва та його стабілізації.

Сутнісна характеристика й можливі форми реструктуризації підприємства (організації). Конверсія, розукрупнення й диверсифікація виробництва як дійові форми реструктуризації суб'єктів господарювання.

Розробка й здійснення програми (бізнес-плану) реструктуризації підприємства (організації). Вітчизняний і зарубіжний досвід реструктуризації різних суб'єктів господарювання.

Злиття та його форми. Нормативне забезпечення процесу злиття. Ліквідація підприємства шляхом банкрутства. Причини й симптоми банкрутства підприємств (фірми). Класифікація чинників, що сприяють банкрутству фірми. Процедура оголошення банкрутства підприємства в Україні.

4. Засоби діагностики результатів навчання – звіт з практики.

5. Розподіл тем (за годинами та днями на практиці)

№	Назва тем	Загалом на змістову тему	Практична робота (виконання виробничих завдань), дні	СРС, дні (години)
1	Тема 1. Характеристика об'єкта практики	14/1	2(5)	2(2)
2	Тема 2 Планування діяльності підприємства	14/1	2(5)	2(2)
3	Тема 3 Управління персоналом підприємства продуктивність і оплата праці	14/1	2(5)	2(2)
4	Тема 4. Організація виробництва і забезпечення якості продукції	14/1	2(5)	2(2)

№	Назва тем	Загалом на змістову тему	Практична робота (виконання виробничих завдань), дні (години)	СРС, дні (години)
5	Тема 5. Управління фінансами, капітал підприємства, інвестиції, фінансово-економічні результати діяльності підприємства	14/1	2(5)	2(2)
6	Тема 6. Проведення експериментальних досліджень за темою НДРС, інноваційна діяльність, Розвиток підприємства: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація	14/1	2(5)	2(2)
7	Оформлення звіту і інших документів з практики	6	-	-
7	Всього	90/6	12(60)	12(24)

6. Види, форми та методи навчання

Виконання виробничих завдань, проведення консультацій, лекції на підприємстві, самостійна робота, робота в мережі Internet.

Навчальні заняття для студентів в період проходження практики організує керівник практики від підприємства за допомогою провідних спеціалістів.

7. Структура і зміст звіту з практики

Звіт по практиці складається кожним студентом самостійно і повинен включати основні розділи. Структуру звіту визначає керівник практики від кафедри.

За структурою звіт повинен мати: титульний лист (Додаток В), зміст, вступ, основні розділи програми практики, висновки, список використаної літератури, додатки. Приклад змісту звіту з виробничої практики наведено нижче.

Вступ

1. Характеристика об'єкта практики
2. Планування діяльності підприємства
3. Управління персоналом підприємства продуктивність і оплата праці
4. Організація виробництва і забезпечення якості продукції

5. Управління фінансами, капітал підприємства, інвестиції, фінансово-економічні результати діяльності підприємства

6 Проведення експериментальних досліджень за темою НДРС, інноваційна діяльність, Розвиток підприємства: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація

Висновки і пропозиції

Список літератури

Додатки

За змістом звіт має включати повні письмові відповіді на всі питання програми практики, які підтверджуються конкретними матеріалами, документами обліку, статистичними даними, розрахунками показників діяльності підприємства, висновками.

Звіт повинен бути надрукований (написаний) на аркушах паперу формату А4, ілюстрований графіками, схемами і таке інше, оформлений акуратно. Звіт оформлюється в відповідності з вимогами ЕСКД і ДСТУ та Стандарту підприємства

Підготовлений звіт у зброшурованому вигляді представляється на перевірку керівнику практики від підприємства. Після усунення недоліків перевірений і виправлений звіт підписується керівником практики від підприємства і завіряється печаткою підприємства.

На підприємстві може бути створена комісія, яка включає керівників практики від університету і від підприємства, для прийому і захисту звітів студентів про практику. Результати роботи комісії оформлюються протоколом (Додаток Г). Якщо таку комісію на підприємстві не створено, керівник практики від університету має право самостійно прийняти звіт. За результатами захисту студенту виставляється інтегрований залік.

8. Критерії оцінювання результатів і шкала оцінок

8.1 За окремими темами і практику в цілому

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	
		Оцінка	Критерії
90-100	Відмінно	A	«Відмінно» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до максимального.

82 – 89	Добре	В	«Дуже добре» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального.
75 – 81		С	«Добре» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, деякі практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані недостатньо, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилкам
67 – 74	Задовільно	D	«Задовільно» - теоретичний зміст курсу освоєний частково, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки.
60 – 66		E	«Достатньо» - теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, багато передбачені програмою навчання навчальні завдання не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального.
35 – 59	Незадовільно	FX	«Незадовільно» - теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань(з можливістю повторного складання)

1 – 34		F	«Неприйнятно» - теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, усі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до якого-небудь значимого підвищення якості виконання навчальних завдань (з обов'язковим повторним курсом)
--------	--	---	---

8.2 Структура заліку

№	Зміст навчального матеріалу	Кількість годин	Обсяг навчального матеріалу (тем) - К _i	Форма контролю
1	Залік по темам 1, 2, 3, 4, 5, 6	84	6	Співбесіда, усне опитування, захист звіту
2	Інтегрований залік			
3	Разом	84	6	

9. Форми поточного та підсумкового контролю здійснюються у вигляді усного опитування, захисту звіту з практики та інтегрованого заліку.

Підсумкова оцінка знань з навчальної дисципліни визначається як середньозважена оцінка результатів засвоєння окремих розділів за згодою студента.

10. ПОЛІТИКА КУРСУ («ПРАВИЛА ГРИ»)

10.1 Політика щодо відвідування. Відвідування практичних занять є обов'язковим компонентом оцінювання. Високо оцінюється прагнення здобувачів вищої освіти планомірно та систематично отримувати на виробництві та засвоювати навчальний матеріал, активно працювати на практичних заняттях, брати участь в обговоренні дискусійних питань, повною мірою долучатися до активних форм навчання, відпрацьовувати пропущені практичні заняття.

10.2 Політика перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (–1 бал). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад лікарняний).

10.3 Плагіат, академічна не доброчесність, поведінка в аудиторії або на виробництві тощо розглядається – згідно до Положенням про академічну доброчесність.

10.4 Для об'єктивного оцінювання проходження преддипломної практики викладач погоджує звіт по практиці з керівником від виробництва.

10. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення немає (за потреби)

11. Методичне забезпечення

Матеріали кафедри на навчальному сайті університету

Методичні вказівки та робоча програма до вивчення дисципліни «Економіка підприємства»

Адреси рекомендованих Internet-сайтів:

<http://rada.gov.ua> – офіційна база даних законодавства України

<http://www.khai.edu> – офіційний сайт ХАІ

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бойчик І.М Економіка підприємства: підручник. К.: Кондор - Видавництво, 2016. 378 с.

2. Грибик І. І. Економіка та управління підприємством: теорія і практика : навч. посіб. / І. І. Грибик. – К. : Ліра-К, 2014. – 428 с.

3. Захарченко В.І., Меркулов М.М., Штряєва Л.В.. Економіка підприємства: практикум (збірник задач і виробничих ситуацій). Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 144 с.

4. Економіка і управління підприємствами у схемах і таблицях : навчальний посібник / В. І. Куцик, О. І. Кліпкова. – Львів : Вид-во ЛТЕУ, 2020. – 316 с.

5. Економіка підприємства : навч. посіб. / Н. В. Романченко, Т. В. Кожемякіна, К. В. Пічик. – Київ : НаУКМА, 2018. – 304 с.

6. Економіка підприємства: навч. посіб. / І. М. Посохов, В. Г. Дюжев, С. В. Сусліков, К. О. Тимофєєва ; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т. «Харків. Політехн. ін-т». – Харків: НТУ «ХПІ», 2016. – 380 с.

7. Конституція України від 01.01.2020 №254к/96 - ВР URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

8. Кодекс законів про працю України.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

9. Закон України Про акціонерні товариства: Закон України від 17.10.2019 р. №541-VI URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17>

10. Закон України Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань від 16.01.2020 р. № 755-IV URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15>

11. Закон України Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України від 05.12.2012 р. №433-VI, (зі змінами і доповненнями) URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>

Додаток А

(Направлення на практику студента, або групи студентів, щоденник практики
– документи кафедри)

Додаток Б

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ ПО ПРАКТИЦІ

1. Амортизація основних фондів, норми та методи амортизації.
2. Безтарифні системи оплати праці.
3. Види промислових підприємств, їх класифікація. Види об'єднань підприємств.
4. Економічний зміст, функції і види цін.
5. Загальна характеристика потокового виробництва.
6. Заходи покращення ефективності використання оборотних коштів.
7. Зміст, види та показники зношування основних фондів.
8. Зовнішнє макросередовище господарювання підприємства, його чинники середовище функціонування підприємства.
9. Зовнішнє мікросередовище господарювання підприємства, його елементи.
10. Класифікація витрат і структура собівартості.
11. Лізинг як форма оновлення технічної бази виробництва.
12. Методи визначення виробничої потужності і фактори, що на неї впливають.
13. Методи встановлення цін. Шляхи вдосконалення ціноутворення в Україні.
14. Методика розрахунку показників ефективності використання оборотних коштів.
15. Методики розрахунку чисельності працівників. 16. Механізм і функції управління підприємством.
17. Мотивація як процес стимулювання людей до ефективної діяльності. Методи мотивації праці на підприємстві.
18. Науково-технічний прогрес, його форми і напрями.
19. Нематеріальні активи підприємства.
20. Облік і оцінка основних фондів.
21. Організаційні структури управління підприємством.
22. Організаційні типи виробництва, їх техніко-економічна характеристика.
23. Основні теорії (концепції) підприємства.
24. Особливості поведінки підприємства на ринках досконалої і монополістичної конкуренції, олігополії та монополії.
25. Особливості складання калькуляції та кошторису витрат.

26. Оцінка фінансово-економічного стану підприємства.
27. Підприємницькі договори (контракти, угоди): структура і порядок укладання. Партнерські зв'язки та угоди.
28. Підприємство (фірма) як суб'єкт ринкової економіки, його основні риси. Теорія фірми Р. Коуза.
29. Планування обсягу випуску продукції (виробнича програма) підприємства. Показники виробничої програми.
30. Показники ефективності використання виробничої потужності та основні шляхи поліпшення її використання.
31. Показники руху кадрів на підприємстві.
32. Поняття і види нематеріальних ресурсів підприємства.
33. Поняття і класифікація методів організації виробничого процесу.
34. Поняття і принципи організації виробничого процесу. Класифікація виробничих процесів.
35. Поняття і принципи організації виробничого процесу. Класифікація виробничих процесів.
36. Поняття інвестиції, її види та характеристика.
37. Поняття та елементний склад виробничої структури підприємства. Види виробничих структур підприємства.
38. Поняття, види і шляхи росту заробітної плати. Функції оплати праці та їх реалізація.
39. Поняття, класифікація, структура основних фондів і їх розширене відтворення.
40. Поняття, матеріальний склад і структура оборотних фондів підприємства.
41. Поняття, характеристика й види інноваційних процесів та їх реалізація на підприємстві.
42. Почасова форма оплати праці та її системи.
43. Правові основи функціонування підприємств в Україні.
44. Прибуток підприємства та його види.
45. Продуктивність праці та її вимірювачі.
46. Ремонт основних фондів, види ремонтів. Резерви підвищення фондівіддачі.
47. Рентабельність, її види та способи розрахунку.
48. Розрахунок нормативів оборотних засобів.
49. Структурна характеристика та форми розвитку техніко-технологічної бази підприємства.
50. Сутність, мета та функціональні цілі економічної безпеки підприємства.
51. Сутність, основні принципи та методи планування. Система планів виробничої діяльності.
52. Сутність, принципи, форми і типи підприємницької діяльності.
53. Сутність, характеристика реструктуризації підприємства. Види та форми реструктуризації.
54. Суть і мета санації підприємств (організації).

55. Суть та процедура банкрутства, запобігання банкрутству.
56. Тарифна система оплати праці, її елементи.
57. Форми і системи оплати праці на підприємстві.
58. Формування та використання виробничої потужності підприємства.
59. Формування фонду оплати праці на підприємстві.
60. Характеристика бізнес-планування: суть і призначення. Структура бізнес-плану.

Додаток В

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА МАРКЕТИНГУ

ЗВІТ

про проходження преддипломної практики

В _____
(назва підприємства, місто)

Студент гр. _____
(ПІБ)
«_____» «_____» 20__ р.

Керівник практики
від підприємства _____
(ПІБ)
«_____» «_____» 20__ р.

Члени комісії:
Керівник практики
від університету _____
(ПІБ)

Відповідальний за
Практику к.е.н., доц. _____

Завідуючий кафедрою 605
_____ І. О. Давидова
«_____» «_____» 20__ р.

Харків, 2021

Додаток Г

ПРОТОКОЛ
засідання комісії по захисту звіту
з преддипломної практики студента

П.І.Б. повністю

« ___ » _____ 20__ р.

М. _____

Присутні: голова комісії _____
представник від університету

члени комісії: _____
представники виробництва

Слухали: захист звіту про преддипломну практику студента _____
Національній аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут» _____, який коротко доповів зміст звіту з
групи

практики і відповів на запитання: _____

Постановили:

1. Звіт про практику _____
повністю, не в повній мірі, частково

розкриває зміст програми практики.

2. При захисті звіту студент показав _____
відм., добр., задов.

знання наведеного матеріалу.

3. За термін проходження практики студент _____ порушень
мав, не мав

трудової і виробничої дисципліни.

4. Звіт _____ на конкурс звітів.
рекомендується, не рекомендується

5. Загальна оцінка за проходження практики _____.

МП

Голова комісії _____

Члени комісії _____
